

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Michał Rupniewski

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2009 Uniwersytet Łódzki, Instytut Filozofii, **dyplom licencjata**, filozofia.

2010 Uniwersytet Łódzki, Wydział Prawa i Administracji, **dyplom magistra**, prawo (jednolite studia magisterskie).

2014 Uniwersytet Łódzki, Wydział Prawa i Administracji, **stopień naukowy doktora** (dziedzina nauk prawnych, dyscyplina prawo), nadano dnia 27 czerwca 2014. Tytuł rozprawy: „Prawo jako narzędzie sprawiedliwej kooperacji w społeczeństwie demokratycznym. Filozofia polityczna Johna Rawlsa z perspektywy prawniczej”.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

listopad 2014 - grudzień 2019 Uniwersytet Łódzki, Filia w Tomaszowie Mazowieckim, Instytut Turystyki i Rozwoju Gospodarczego, adiunkt

grudzień 2019 - wrzesień 2020 Uniwersytet Łódzki, Filia w Tomaszowie Mazowieckim, Katedra Badań Regionalnych, adiunkt

od października 2020 Uniwersytet Łódzki, Wydział Prawa i Administracji, Katedra Doktryn Polityczno-Prawnych, adiunkt

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

A. Myśl przewodnia rozprawy „Human Dignity and the Law: A Personalist Theory” - personalistyczna teoria statusowa

Za swoje najważniejsze osiągnięcie naukowe wnoszące istotny wkład do nauki prawa uznaję rozprawę pod tytułem „Human Dignity and the Law: A Personalist Theory” (Routledge 2022, **dalej w autoreferacie jako „rozprawa”**). W ramach badań prezentowanych w tej książce opracowałem teorię godności człowieka w prawie, nazwaną „*The Status of Personhood Theory*” (dalej w polskim tłumaczeniu: „personalistyczna teoria statusowa” lub „teoria statusowa”). Teoria ta eksplikuje godność człowieka w prawie jako kosmopolityczną, implicytną zasadę prawną (*the Principle of the Status of Personhood*, dalej: „zasada statusu osobowego”). Owa zasada głosi iż „wobec prawa, każda osoba w równym stopniu, musi być szanowana jako zintegrowana całość, radykalnie (tzn. istotowo) zdolna do samostanowienia oraz dążąca do spełnienia”. W ramach personalistycznej teorii statusowej zidentyfikowałem także podstawowe interesy godnościowe osoby (wyliczenie nie jest enumeratywne), integralnie powiązane z zasadą statusu osobowego. Są to: (a) wolność od degradacji, (b) integracja, (c) samostanowienie. W toku wywodu pokazałem, iż owe interesy rzeczywiście są obecne w prawie oraz praktykach prawnych (w szczególności judykacyjnych) odnoszących się do godności. Te aspekty prawa – to znaczy wszystko to, co nazwałem godnościowym momentem prawa (ang. *the dignitarian moment in the law*) dają się interpretować przez pryzmat fenomenologii osoby, w szczególności tej proponowanej przez polskich personalistów Karola Wojtyłę oraz Tadeusza Stycznia. Stosując metodę szerokiej refleksyjnej równowagi – metodę popularną w meta-etyce i filozofii politycznej – dokonałem uspoźnienia i wzajemnych korekt pomiędzy dotychczasowym sposobem przywoływania godności przez praktykę prawną z jednej strony oraz personalistyczną fenomenologią godności z drugiej. W ten właśnie sposób wyeksplikowałem personalistyczną zasadę statusową oraz dokonałem jej obrony. W dalszej części budowy teorii zaproponowałem szereg implikacji personalistycznej teorii statusowej dla instytucji, w szczególności dla orzecznictwa sądowego oraz dla

legislacji, a wszystko to wokół idei „prawa przyzwoitego” (ang. *decent law*), które w ramach personalistycznej teorii statusowej oznacza prawo akceptowalne pod tym względem, iż co do zasady szanuje ono interesy godnościowe osoby ludzkiej. Tym samym w rozprawie wypracowałem indywidualną i oryginalną doktrynę polityczno-prawną, powstałą w dużej mierze z inspiracji i w „dialogu” z personalizmem, zwłaszcza z dwoma wyżej wymienionymi autorami polskimi.

B. Zasada statusu osobowego jako definicja częściowa godności. Roszczenie pewnych elementów teorii do prawdziwości.

Należy podkreślić, iż zasada statusu osobowego nie rości sobie pretensji do wyeksplikowania pojęcia godności w sposób wyczerpujący, wykluczający inne ujęcia. Teoria statusowa traktuje godność człowieka (nawet, jeśli ograniczyć się do godności człowieka w prawie) jako pojęcie posiadające „rodzinę znaczeń”, to znaczy takie, którego nie da się nigdy w pełni zdefiniować ze względu na zbyt szeroki wachlarz kontekstów, w których występuje. Można natomiast (a nawet trzeba) proponować definicje częściowe mające na celu operacjonalizację pojęcia w określonego rodzaju dociekaniach. Taką właśnie jest moja propozycja. Z drugiej jednak strony, teoria personalistyczna przyznaje zasadzie statusu osobowego miejsce istotne, pomimo częściowego charakteru definicji. Traktuje ją mianowicie jako wspólny punkt odniesienia dla wielu różnych kontekstów prawnych, w których występuje godność człowieka, a które zostały opisane w książce i zbiorczo nazwane godnościowym momentem prawa.

O ile częściowy charakter zaproponowanej eksplikacji jest przejawem pewnej powściągliwości teorii statusowej, to należy także wspomnieć o jej istotnym, już nie tak powściągliwym aspekcie, jakim jest roszczenie do prawdy. Co prawda trudno mówić o „prawdziwości” zasady statusu osobowego, gdyż ma ona charakter normatywny. Zasada ma jednak sens jedynie wtedy, gdy powiąże się ją z twierdzeniami dotyczącymi przede wszystkim człowieka, jego działania indywidualnego, i jego działania i bytowania „wspólnie z innymi” w oparciu o wzajemny szacunek. Innymi słowy, personalistyczna teoria statusowa twierdzi, że godność człowieka w prawie przejawia się przede wszystkim na styku prawa z naturalnymi i realnymi cechami, które są typowo osobowe i przynależą człowiekowi jako osobie (transcendencja, samostanowienie, integracja, ale także szczególnego rodzaju podatność na zranienia i degradację). Teoria jest zatem „prawdziwa” w tym sensie, że odpowiada tym naturalnym cechom. Jest także prawdziwa o tyle, o ile cechy te naprawdę

istnieją (gdyby wykazano ich nieistnienie, teorię trzeba byłoby zmodyfikować lub porzucić w całości). Między innymi oznacza to, iż pomimo iż chociaż dla uproszczenia procedury badawczej koncentrowałem się na prawie i praktyce prawnej po Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (1948), to rezultaty pretendują do szerszego (zasadniczo uniwersalnego) zastosowania. Z drugiej strony należy podkreślić, że moja teoria nie oferuje pełnego, metafizycznego opisu człowieka i jego osobowego bytu – koncentruje się na zagadnieniach prawnych, a kwestie filozoficzne i antropologiczne są rozważane tylko wtedy i w takim zakresie, w jakim wymagane to jest dla interpretacji prawa (momentu godnościowego).

C. Procedura badawcza: opis kroków konstruowania personalistycznej teorii statusowej

Najbardziej podstawowym celem badawczym rozprawy była interpretacja (i jeśli trzeba także re-konceptualizacja) pojęcia godności jako kategorii prawnej, w duchu personalizmu. Bardziej szczegółowe zadania badawcze zmierzające do realizacji owego podstawowego celu to: (a) identyfikacja uprzywilejowanej pozycji godności człowieka w prawie w szerokim, zglobalizowanym kontekście po Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (określanej jako „godnościowy moment prawa”), (b) eksplikacja pojęcia godności człowieka w prawie jako „zasada statusu osobowego”, na podstawie personalistycznej interpretacji godnościowego momentu prawa, (c) eksplanacja obecności zasady statusu osobowego w prawie, dokonana przez pryzmat personalistycznej koncepcji godności człowieka, (d) włączenie zasady statusu osobowego w szerszą sieć pojęć polityczno-prawnych, zwłaszcza w dziedzinie orzekania sądowego i stanowienia prawa.

Powyższe zadania zrealizowałem w ramach czterorozdziałowej struktury rozprawy.

Rozdział I poświęcony został metodologii, jak również pierwszemu, wstępnemu zarysowaniu przedmiotu badania (*explicandum*), zgodnie z metodologią eksplikacji zaczerpniętą od T. Pawłowskiego (a pośrednio R. Carnapa). W rozdziale tym przedstawiłem swoje podstawowe metodologiczne punkty wyjścia (zorientowanie na kondycję ludzką, sceptyczny realizm, słaba metafizyczna powściągliwość). Dokonałem również wstępnego określenia pojęcia godności jako pojęcia posiadającego rodzinę znaczeń (w sensie L. Wittgensteina) oraz jako pojęcia interpretatywnego (w sensie R. Dworkina). Następnie zaś przyjrzałem się temu, jak godność jest używana w prawie i praktyce prawnej, proponując własną typologię użycia pojęcia. Wskazałem wreszcie na pytania i tropy interpretacyjne, które ukazują się po tym przeglądzie.

Na koniec określiłem najważniejsze metody dociekań, czyli wspomnianą już refleksyjną równowagę, fenomenologię osoby, porównawczą interpretację prawniczą.

W rozdziale II zajmowałem się przede wszystkim fenomenologią osoby oraz afirmacji należnej osobie w ujęciu personalistycznym. Zająłem się tutaj zagadnieniami antropologicznymi w specyficzny sposób – w ścisłym związku z pytaniami, które można postawić w obliczu godnościowego momentu prawa oraz w celu jego lepszego zrozumienia. Idąc za swego rodzaju intuicją badawczą (której trafność potwierdza rozdział następny), zająłem się przede wszystkim strukturą czynu ludzkiego (czyli działaniem człowieka jako osoby), przede wszystkim w ujęciu filozoficznym kardynała Karola Wojtyły. Następnie zająłem się zagadnieniem afirmacji należnej osobie, przede wszystkim w ujęciu Tadeusza Styczenia SDS (ucznia Wojtyły). Rozważania te doprowadziły mnie do personalistycznej koncepcji godności człowieka jako osoby. W rozdziale tym zawarłem także najważniejsze postulaty prowadzące do rozwinięcia koncepcji personalistycznej w kierunku badania prawa.

Rozdział III powrócił do prawa. Dokonałem tu możliwie pełnego i jasnego wyeksplikowania godności człowieka jako zasady statusu osobowego (implicitnej, kosmopolitycznej zasady prawnej). Jest to zatem najistotniejszy rozdział rozprawy, jeżeli chodzi o prezentację proponowanej teorii. W rozdziale tym starałem się dowieść, iż rozliczne odwołania do godności w prawie nie są jedynie historyczną zaszłością czy odpowiedzią na taki a nie inny klimat polityczny. Przeciwnie – godność człowieka w prawie posiada bardzo konkretny, realny substrat, jakim jest osoba ludzka „w zetknięciu” z normami i praktykami prawnymi. Posiada także bardzo konkretną treść, zsyntezowaną w zasadzie statusu osobowego. Obrona teorii przeprowadzona została w metodzie szerokiej refleksyjnej równowagi. W rozdziale jak sądzę dowiodłem, iż zarówno akty normatywne wraz z ich wykładnią i stosowaniem, jak również fenomenologiczne ujęcia specyfiki człowieka jako osoby, i wreszcie zestaw przekonań odnośnie do ontologii osoby (czego nie można mylić z pełną metafizyką osoby) formują zgodną sieć.

Rozdział IV stanowił swego rodzaju kodę, chociaż o dużej doniosłości i nie mniejszej objętości. Zgodnie z założeniami metodologicznymi, zaproponowaną zasadę włączyłem w pewien szerszy system twierdzeń, zasad i wartości, w tym przypadku dotyczącym szeroko rozumianej sfery polityczno-instytucjonalnej. Opierając się na idei prawa przyzwoitego (ang. decent law), zainspirowanej myślą A. Margalita oraz w oparciu o Wojtylińską doktrynę uczestnictwa, wskazałem bliższe praktyczne implikacje teorii. W szczególności zająłem się tematyką orzekania sądowego i sformułowałem określone wytyczne w zakresie stosowania

zasady statusu osobowego przez sądy. Zająłem się także problemami legislacji i „inżynierii społecznej” dokonywanej przez prawo, w kontekście godnościowym.

D. Istotny wkład personalistycznej teorii statusowej w naukę prawa

W moim przekonaniu personalistyczna teoria statusowa wnosi istotny wkład w rozwój nauki prawa po pierwsze w zakresie, w jakim podejmuje ona refleksję nad godnością człowieka, po drugie w sensie ogólniejszym. Gdy chodzi o ten pierwszy zakres, można wskazać następujące aspekty:

(1) Współczesny dyskurs o godności człowieka w prawie jest bardzo często połączony z przekonaniem o bezwzględnej konieczności przyjęcia mocnej wersji metafizycznej powściągliwości (ang. *metaphysical parsimony*). W takich przypadkach rozważania o godności człowieka w prawie w sposób świadomy i zamierzony oderwane od przekonań dotyczących natury człowieka i świata. Jest to motywowane chęcią uniknięcia sporów światopoglądowych, w które tak się sądzi – dyskurs prawniczy nie powinien się wikać w społeczeństwach trwale pluralistycznych. Z drugiej jednak strony, istnieje pokaźna grupa naukowców (a także prawników-praktyków), którzy godność człowieka wiążą bezpośrednio z konkretną, najczęściej chrześcijańską, antropologią oraz z iusnaturalizmem (nurt ten jest wciąż silny w Polsce). Ta grupa przekonuje, iż godność oderwana od metafizycznej podstawy staje się treściowo pusta. Powstaje zatem problem, czy w ogóle, a jeżeli tak, to na jakiej płaszczyźnie, owe dwa nurty myślenia mogą się spotkać. Nie chodzi tu przy tym koniecznie o doprowadzenie do zgodności stanowisk, lecz raczej o odnalezienie punktów stycznych koniecznych do prowadzenia autentycznego sporu. Personalistyczna teoria statusowa rozwiązuje ten problem w ten sposób, że opiera się na słabej wersji metafizycznej powściągliwości. Wychodzi się tu od prawa i praktyki prawniczej, dokonując jej interpretacji przez pryzmat fenomenologii osoby. Przyjmuje się tym samym jakąś ontologię osoby, pozostawiając jednak jej pełne, metafizyczne ujęcie z boku. Stawarza to płaszczyznę do dialogu dwu wymienionych w tym punkcie stanowisk.

(2) W przeważającej części literatury, godność człowieka jest analizowana przede wszystkim w kontekście międzynarodowego prawa praw człowieka i prawa konstytucyjnego. Moje badania pokazują, że ta kategoria normatywna (w mojej teorii: zasada) nie musi być

przypisana do konkretnej gałęzi prawa. Oczywiście, międzynarodowe prawo praw człowieka oraz prawo konstytucyjne pozostają najważniejszymi sferami, w których godność aktualnie się manifestuje. Jako taka jest ona jednak cechą prawa w ogóle, o ile owo prawo, czy raczej ludzie zaangażowani w szeroko rozumiane praktyki prawne, zdolni jest dostrzec człowieka jako osobę. Oznacza to, że godność nie jest przypisana do konkretnej konstelacji politycznej w relacjach międzynarodowych (porządek po drugiej wojnie światowej) ani też do konkretnej praktyki konstytucyjno-prawnej czy orzeczniczej (ochrona praw człowieka). Prezentowana teoria, chociaż została zbudowana przede wszystkim w oparciu o interpretację prawa po Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, jako taka posiada zatem szerszy zakres zastosowania, a zwłaszcza może być stosowana przy analizie prawa w innych gałęziach (np. „godność” jako dobro chronione w prawie prywatnym).

- (3) Wartym podkreślenia jest również fakt, że perspektywa personalizmu jest zasadniczo mało znana i bardzo rzadko rozwijana w kontekście nauki prawa, zwłaszcza nauki anglojęzycznej. Istotnym motywem napisania tej książki po angielsku było umożliwienie czytelnikowi „globalnemu” zapoznania się z personalistycznym ujęciem godności człowieka. Oczywiście, ponieważ prezentowana teoria zgłasza roszczenia do prawdziwości (w szczególności, prezentowany w rozdziale drugim opis osoby ludzkiej ma roszczenie do prawdziwości), aspekt promowania nauki polskiej za granicą nie jest najważniejszy. Jednakowoż jego istotność nie jest pomijalnie mała.

Gdy chodzi o wkład prezentowanej teorii na poziomie bardziej ogólnym, warto podkreślić dwa aspekty,

- (1) Opracowana teoria wyjaśnia obecność godności w prawie jako uznanie (w słabym sensie zbliżonym do „dostrzeżenia”) naturalnych cech osoby ludzkiej, gdzie najważniejszymi cechami są samo-stanowienie (oparte o uznaną w sumieniu prawdę), integralność (na różnych poziomach, od cielesnego do moralnego), jak również powiązane z tymi dwoma roszczenie do wolności od degradacji. Jeżeli mam rację, ustalenia te są kluczowe w dalszym rozwoju myśleniu o prawach podstawowym oraz miejscu człowieka w świecie kreowanym przez prawo i technologię. W tym sensie prezentowana teoria może stanowić podstawę rozwoju nauki prawa w duchu personalistycznym, co jest też moim osobistym celem naukowym.
- (2) Drugim istotnym aspektem ogólniejszym jest aspekt aplikacji doktryn polityczno-prawnych, filozofii politycznej i antropologii do interpretacji prawa. W swoich

pracach na różnym etapie i w różnych kontekstach staram się dowieść, iż te dziedziny mogą nie tylko służyć do bardziej ogólnej, zewnętrznej refleksji nad prawem (co oczywiście jest ważne i potrzebne), ale także do „wewnętrznej” refleksji prawniczej, a nawet rozumianej już operacyjnie wykładni prawa. Rozważania prowadzone w rozdziałach III i IV prowadzą właśnie w tym kierunku – pokazują one, że głębsze rozumienie prawa potrzebuje zaangażowanie właśnie z ww. dziedzin.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

I. Obszary badań naukowych poza badaniami przeprowadzonymi w rozprawie wskazanej i opisanej powyżej

Jako istotną działalność naukową należy wskazać przede wszystkim pozostałe (to znaczy poza rozprawą) obszary badań. Wskazuję tutaj nurty najważniejsze, niektóre z moich tekstów można uznać za „wpadkowe” zajęcie się również innymi kwestiami.

A. Badania uzupełniające personalistyczną teorię statusową

W moim przekonaniu personalistyczna teoria statusowa została zaprezentowana w sposób kompletny w rozprawie. Tym niemniej, wokół tej tematyki powstało także kilka innych tekstów: *Teoria rozumu publicznego a godność człowieka*, „Dialogi Polityczne. Filozofia, Społeczeństwo, Prawo” 27, 2017. *Human Dignity as Law's Foundation: An Outline for a Personalist Jurisprudence*, in: “The Inherence of Human Dignity Dignity Volume I: Foundations of Human Dignity”, edited by Barry Busey and Angus Menuge, Anthem Press, 2021. *Ujęcie solidarności w Osobie i czynie Karola Wojtyły. Analiza krytyczna i próba rozwinięcia*, „Myśl Polityczna/Political Thought” 4, 2021.

B. Badania nad zmianą prawa z perspektywy filozofii polityki i doktryn polityczno-prawnych

Badania prowadzone wspólnie z prof. Maciejem Chmielińskim, finansowane przez NCN. Dotyczyły one konstrukcji modeli zmiany prawa w państwie demokratycznym. W ramach tych badań opracowaliśmy autorską metodę badania zmian w prawie przez pryzmat ich politycznego uzasadniania. Należy tu przede wszystkim wymienić książkę „*The Philosophy of Legal Change: Theoretical Perspectives and Practical Processes*”, edited by Maciej Chmieliński and Michał Rupniewski, Routledge, London and New York, 2019, a także trzy

rozdziały tej pracy mojego autorstwa: *Public Reason, Background Culture, and the Justification of Legal Change; Natural Law Ethics and the Issue of Legal Change; Conclusion: the Philosophy of Legal Change as a Research Method*. Pozostałe prace w tym nurcie to: *Elementy kreacjonizmu i determinizmu prawnego w nowelizacji k.p.c. z 4 lipca 2019 r.*, w: „Założenia aksjologiczne nowelizacji KPC z 4 lipca 2019”, red. Cieślak, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2020. *Justification of Legal Change: In Search for a Model of Neutrality*, „Studia Iuridica Lublinensia” 5(30), 2021

C. Badania nad doktryną polityczno-prawną Johna Rawlsa

Najdłużej w swoim życiu naukowym zajmuje się myślą Johna Rawlsa pod kątem jej interpretacji prawniczej. Prace w tym nurcie: *Prawo jako narzędzie sprawiedliwej kooperacji w społeczeństwie demokratycznym. Filozofia polityczna Johna Rawlsa z perspektywy prawniczej*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2015. *Równość obywatelska w społeczeństwie demokratycznym według Johna Rawlsa*, „Społeczeństwo. Edukacja. Język” 10, 2019. *Wolność w filozofii politycznej Johna Rawlsa*, [w:] „Wolność człowieka i jej granice. Antologia pojęcia w doktrynach polityczno-prawnych. Od Nietzschego do współczesności”, red. Olgierd Górecki, Łódź: Wydawnictwo UŁ, 2020. *Citizenship, Community, and the Rule of Law: With or Without Consensus?*, in: “New Perspectives on Distributive Justice”, edited by Manuel Knoll, Stephen Snyder and Nurdane Şimsek, de Gruyter 2019. *Jakie prawo ludów? John Rawls i Thomas Pogge o solidarności ponadnarodowej*, „Myśl Polityczna” 4(10), 2021. *Law as Justice? Rawlsian Foundations of Non-Positivism*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 119, 2021.

II. Uczestnictwo w szerokim dyskursie naukowym w kraju i za granicą

Zarówno przed uzyskaniem tytułu doktora jak i po jego uzyskaniu starałem się prowadzić swoje badania pozostając w stałym kontakcie z badaczami z innych uczelni, włączając w to uczelnie zagraniczne. Dbałem też o prezentowanie wyników badań na forach międzynarodowych. Najważniejsze aktywności poniżej:

A. Stypendia, kursy, pobyty badawcze

Kursy prawa porównawczego na Uniwersytecie w Strasbourgu. 07-24 kwietnia 2010 (pierwszy stopień) i 07-25 kwietnia 2014 (drugi stopień). Jeszcze jako student ostatniego roku prawa, a następnie w ostatnim roku studiów doktoranckich, uczestniczyłem w kursach prawa porównawczego organizowanych przez Faculté Internationale de Droit Comparé. Każdy z dwóch trzytygodniowych kursów zakończony był egzaminami i uzyskaniem

dypłomu (odpowiednio – pierwszego i drugiego stopnia). Miałem okazję uczyć się od największych mistrzów prawa porównawczego i prawoznawstwa w ogóle, takich jak m. in. Stathis Banakas, Haleh Afshar, Filippo Ranieri, Michele Graziadei. Kurs zaowocował przede wszystkim uwrażliwieniem na różne kultury prawne. Chociaż nie zajmuję się bezpośrednio prawem porównawczym, zawsze wplatał te wątki w swoje prace.

Stypendium w Uniwersytecie w Bonn. 12 kwietnia – 12 lipca 2012. Istotną część badań nad doktryną Johna Rawlsa w ramach pracy nad doktoratem przeprowadziłem w Uniwersytecie w Bonn, jako stypendysta KAAD (Katholischer Akademischer Ausländerdienst), pod kierunkiem prof. Christopha Horna. Uczęszczałem na jego seminarium Kantowskie, zapoznałem się z bogatą literaturą niemieckojęzyczną na temat sprawiedliwości oraz samego Rawlsa. Podczas pobytu w Bonn jeździłem także na Uniwersytet Alberta Wielkiego w Kolonii, między innymi na wykłady i seminarium prof. Marthy Nussbaum (University of Chicago). Kontakty naukowe zapoczątkowane w Bonn trwają po dzień dzisiejszy, między innymi moja późniejsza współpraca z Universidad Panamericana ma swoją genezę właśnie tam.

Pobyt badawczy w Fordham University. 24 października – 15 listopada 2013. Moim patronem w Fordham University był profesor Michael Baur. Podczas pobytu na ww. uczelni uczęszczałem na seminarium o prawie naturalnym. Odbylem także kwerendę biblioteczną, docierając do trudnodostępnej literatury o Rawlsie. Poznałem także specyficzny nurt prawa naturalnego, w którym elementy arystotelesowsko-tomistyczne łączy się z pragmatyzmem Charlesa Sandersa Pierce’a (taki właśnie nurt reprezentuje prof. Baur). Kontakt z uniwersytetem Fordham był jedną z przyczyn, dla których po doktoracie skierowałem zainteresowania naukowe z liberalizmu politycznego Rawlsa w stronę personalizmu (który także wiąże się z tradycją prawa naturalnego). Współpraca naukowa z prof. Baurem trwa po dzień dzisiejszy, czego dowodem jest mój niedawny wykład w Seton Hall University (2022), w którym brał on udział jako dyskutant (patrz niżej).

Seminarium badawcze w Universidad Panamericana w mieście Meksyk. 24 stycznia – 23 lutego 2018. Przeprowadzone przeze mnie seminarium badawcze (30 godzin kontaktowych) dotyczyło problematyki godności człowieka. Stanowiło ono swego rodzaju prolegomena do mojej najważniejszej jak dotąd książki „Human Dignity and the Law: A Personalist Theory”. Podczas pobytu na Universidad Panamericana miałem okazję pracować ze świetnymi studentami, którzy nie byli tylko biernymi odbiorcami wiedzy, lecz autentycznymi partnerami w dyskusji naukowej. Podczas seminarium dyskutowaliśmy nad

różnymi pojęciami godności w filozofii, orzecznictwie sądów, jak również w bioetyce. Podczas pobytu miałem także kontakt z pracownikami naukowymi Universidad Panamericana, m.in. z prof. Eduardo Charpenelem oraz prof. Marią Eleną García Peláez, czy prof. Fernando Galindo. Pobyt zaowocował przede wszystkim uporządkowaniem filozoficznych koncepcji godności, co stanowiło punkt wyjścia dla opracowanej następnie doktryny prawnej – personalistycznej teorii statusowej.

B. Opracowywanie koncepcji i opieka naukowa nad panelami (*workshops*) na konferencjach jako *convenor*.

Wyróżniam tę działalność naukową spośród „zwykłych” referatów konferencyjnych, ponieważ w moim przekonaniu opieka naukowa nad panelami ma dodatkową wartość. Praca konceptualna organizatora czy też „opiekuna naukowego” (ang. *convenor*) panelu polegała przede wszystkim na wyborze tematu panelu, syntetycznego opisu problemu i wyznaczeniu celów badawczych. W dalszej kolejności następował merytoryczny dobór referatów, ich ułożenie w panelu oraz moderowanie dyskusji (nawet, gdy kto inny moderuje daną sesję, merytoryczna odpowiedzialność za wartość dodaną całości spoczywa przede wszystkim na organizatorze). Panele zaowocowały wspólnymi publikacjami lub innymi formami współpracy. Jak dotąd w mojej pracy naukowej angażowałem się w trzy tego rodzaju aktywności:

- a) **MANCEPT Workshops 2017. 11-13 września 2017, Manchester.** Panel "Change of Law in a Democratic State" zorganizowałem wspólnie z Maciejem Chmieleńskim. Poświęcony był on zagadnieniom legitymacji i uzasadnienia zmiany prawa. Międzynarodowy skład panelu oraz jego pluralistyczny charakter zapewnił szerokie i twórcze podejście do tytułowej problematyki. W oparciu o ustalenia panelu oraz część prezentowanych tekstów (napisano także teksty dodatkowe) powstała monografia redagowana „The Philosophy of Legal Change: Theoretical Perspectives and Practical Processes” (Routledge 2019). Książka kompleksowo i różnorodnie podchodzi do zmiany prawa a zwłaszcza problemu jej uzasadnienia.
- b) **MANCEPT Workshops 2021. 09-10 września 2021, Manchester University online.** Panel “The Disputes on Human Agency: Implications for Politics and Law” zorganizowałem samodzielnie. Problematyka panelu została wybrana w związku z moim głównym przedmiotem zainteresowania naukowego w tamtym czasie, to jest

z godnością człowieka. Panel miał za zadanie refleksję nad różnymi ujęciami ludzkiej podmiotowości, działania ludzkiego, oraz implikacjami tych dwu sfer dla polityki i prawa. Ustalenia panelu były pomocne przy pracy nad rozprawą habilitacyjną, a także nad jeszcze nieopublikowanym artykułem na temat roli sumienia w rozumieniu prawa człowieka („Understanding Fundamental Rights: The Role of Conscience”, w przygotowaniu redakcyjnym). Dokładny rozkład panelu i uczestnicy na stronie internetowej: <https://sites.manchester.ac.uk/mancept/human-agency/>

- c) **IVR World Congress 2022. 4 lipca 2022, Bukareszt.** Panel “Human Dignity in Adjudication: Mere Placeholding or Beyond?”, pierwotnie planowany wspólnie ze Stephenem Rileyem (University of Leicester), który jednak musiał się wycofać. Obrady skoncentrowane były na szczegółowym zagadnieniu z problematyki godności człowieka w prawie, mianowicie na roli godności w orzecznictwie. Panel zaowocował kontaktami naukowymi, które są i zapewne będą kontynuowane. W szczególności dwójce spośród uczestników panelu – Antonio Pino Emhart (referent) oraz Florencia Benitez Schaefer (publiczność) zgodzili się na udział w dyskusji/seminarium nad moją rozprawą i zaprezentowaną w niej personalistyczną teorią statusową, co miało miejsce w listopadzie 2022 (patrz niżej).

C. Referaty na konferencjach i seminariach, wykłady na zaproszenie

W ramach istotnej działalności naukowej należy wspomnieć także o referatach na konferencjach, seminariach, oraz wykłady na zaproszenie. Świadczą one o tym, iż moja praca naukowa nie jest działaniem w izolacji, lecz w możliwie szerokim dyskursie i konsultacjach w kraju i za granicą. Pełna lista znajduje się w „wykazie aktywności naukowej albo artystycznej”, więc nie będę jej tutaj powielał – warto tylko zwrócić uwagę, iż referaty te wygłosiłem m. in. w Stambule, Bukareszcie, Chicago, czy Lucernie. W ramach przygotowania do napisania rozprawy, w maju 2019, wystąpiłem na seminariach w Uniwersytecie Wrocławskim oraz Uniwersytecie Warszawskim, zaś przed nadaniem jej ostatecznego kształtu w Uniwersytecie SWPS w Poznaniu oraz w University of Leicester (styczeń 2021, szczegóły w ww. wykazie). Rozdział czwarty rozprawy był przedmiotem pogłębionej dyskusji w ramach konferencji „Kolokwia Mogileńskie V” w Mogilnie, gdzie swoje komentarze zaprezentowali dr hab. Arkadiusz Barut (Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu) oraz dr Kamil Jesiołowski z Uniwersytetu Gdańskiego (21 stycznia 2022). Warto podkreślić także wykład na zaproszenie wygłoszony przeze

mnie osobiście w Seton Hall University w New Jersey 12 kwietnia 2022, gdzie jeszcze przed oficjalną premierą moja rozprawa była przedmiotem dyskusji z udziałem dra Bryana Pilkingtona (Seton Hall) oraz prof. Michaela Baura (Fordham University). Zapis wydarzenia jest dostępny w Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=-uBlnFb-zdQ&t=4s&ab_channel=IHSLibrary. W ostatnim czasie, w mojej *alma mater* w formie online, odbyła się międzynarodowa dyskusja/seminarium poświęcone rozprawie (29 listopada 2022). W wydarzeniu, obok autora i prowadzącego spotkanie prof. Łukasza Jana Korporowicza (WPiA UŁ) udział jako prelegenci wzięli następujący naukowcy: Dr. Ewa Wyrębska-Dermanović (Universität Bonn), Dr. Florencia Benítez-Schaefer (Universität Passau), Dr. Antonio Pino Emhart (Adolfo Ibanez University, Santiago), Dr. Petar Popovic (Pontifia Universitas Sanctae Crucis, Rzym).

D. Projekty naukowe finansowane przez Narodowe Centrum Kultury

Moja działalność naukowa, przedstawiona powyżej, była istotnie wsparta przez Narodowe Centrum Nauki. Jak dotąd byłem wykonawcą w jednym projekcie OPUS, oraz kierownikiem w projektach PRELUDIUM i SONATA. Szczegóły w wykazie aktywności naukowej.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

A. Prowadzone przedmioty

2014/2015 (Filia UŁ w Tomaszowie Maz.):

Prawo w turystyce i rekreacji, prawo i administracja, ochrona własności intelektualnej, filozofia, wstęp do prawa, własność intelektualna, technika negocjacji, politologia, etyka w biznesie, nauka administracji, filozofia z etyką. Przedmioty były prowadzone dla wszystkich kierunków prowadzonych w Filii UŁ: administracja, turystyka i rekreacja, zarządzanie, leśnictwo.

2015/2016 (Filia UŁ w Tomaszowie Maz.)

j.w., plus dodatkowy przedmiot „socjologia/psychologia” dla studentów kierunku leśnictwo

2016/2017 (Filia UŁ w Tomaszowie Maz.)

Jak w 2015/2016, za wyjątkiem przedmiotu „prawo i administracja” oraz „socjologia/psychologia”. Tym samym nie prowadziłem zajęć dla kierunku leśnictwo. Dodatkowo w tymże roku pełniłem funkcję opiekuna studenckich praktyk zawodowych dla kierunku administracja (praktyki 4 tygodniowe dla studiów I stopnia).

2017/2018 (Filia UŁ w Tomaszowie Maz.)

Jak w roku 2016/2017

2018/2019 (Filia UŁ w Tomaszowie Maz.)

Technika negocjacji, ochrona własności intelektualnej, doktryny polityczne i ekonomiczne, wstęp do prawa, prawo w turystyce i rekreacji, filozofia, zasady i technika legislacji, zasady i praktyka wykładni prawa, nauka administracji, etyka z elementami nauki administracji. Przedmioty prowadzone dla kierunków administracja, zarządzanie, turystyka i rekreacja. Dodatkowo pełniłem w tym roku funkcję opiekuna studenckich praktyk zawodowych dla kierunku administracja (praktyki 9 tygodniowe dla studiów I stopnia oraz praktyki 4 tygodniowe dla studiów II stopnia)

2019/2020 (Filia w Tomaszowie Maz.)

Urlop naukowy – brak obowiązków dydaktycznych i nieskrywana radość z pracy naukowej.

2020/2021 (Wydział Prawa i Administracji UŁ)

Teoria polityki, doktryny polityczno-prawne, doktryny polityki społecznej, seminarium licencjackie (współprowadzenie). Przedmioty prowadzone dla kierunków prawo i polityka społeczna.

2021/2023 (Wydział Prawa i Administracji UŁ)

Doktryny polityczno-prawne, doktryny polityki społecznej, seminarium licencjackie (współprowadzenie), seminarium magisterskie (współprowadzenie), human dignity and the law. Przedmioty prowadzone dla kierunków prawo, polityka społeczna, administracja, wymiany zagraniczne.

2022/2023 (Wydział Prawa i Administracji UŁ)

W trakcie. W semestrze zimowym: doktryny polityki społecznej, seminarium licencjackie (współprowadzenie), seminarium magisterskie (współprowadzenie), podstawy prawa.

Przedmioty prowadzone dla kierunków prawo, administracja, polityka społeczna, ekonomia (na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ).

B. Promotor prac licencjackich (kierunek polityka społeczna)

- „Krytyka państwa dobrobytu z perspektywy idei demokracji właścicielskiej w koncepcji Johna Rawlsa” (8 lipca 2021)
- „Ocena wybranych polityk równościowych w Unii Europejskiej przez pryzmat zasad sprawiedliwości Johna Rawlsa” (8 lipca 2021)
- „Państwo, prawo i społeczeństwo w myśli Friedricha Augusta von Hayeka” (8 lipca 2021)
- „Doktryna umowy społecznej Jana Jakuba Rousseau: implikacje dla państwa i prawa” (28 czerwca 2022)

C. Opieka nad kołem naukowym

W czasie pracy w Filii UŁ podejmowałem kroki zmierzające do założenia koła naukowego o tematyce administracji publicznej i zarządzania publicznego. Odbłyło się kilka spotkań nieformalnych, gdzie gośćmi byli zarówno urzędnicy jak i naukowcy. Poruszana tematyka oscylowała wokół aksjologii administracji publicznej oraz wykładni prawa administracyjnego. Nie udało się jednak formalnie zarejestrować koła, czemu ostatecznie przeszkodziła pandemia Covid-19 oraz moje przejście z FUŁ na WPiA.

W roku akademickim 2022/2023, wspólnie z Prof. Markiem Traczem-Trynieckim, sprawuję opiekę nad Studenckim Naukowym Kołem Myśli Politycznej. Celem działania koła jest propagowanie filozoficznej, teoretycznej, społecznej i historycznej refleksji nad człowiekiem, społeczeństwem, własnością, władzą, państwem i prawem. Spotkania odbywają się regularnie co tydzień, omawiane są zarówno teksty klasyczne i współczesne z dziedziny szeroko rozumianej myśli politycznej, jak również dzieła popkultury oraz ich znaczenia polityczno-prawne.

D. Organizacja cyklu wykładów w Centrum Myśli Polityczno-Prawnej im Alexisa de Tocqueville’a.

Od 2020 roku współpracuję ściśle z Centrum im. Alexisa de Tocqueville’a działającym przy WPiA UŁ jako współpracownik (także wcześniej, jako student i doktorant, w okresie 2007-2014, angażowałem się w rozliczne inicjatywy centrum jako pomocnik). Mój najważniejszy autorski wkład w rozwój Centrum to cykl wykładów pt. „Wykłady Tocqueville’owskie.

Filozofia, społeczeństwo, prawo”. Są to spotkania, którym przyświeca chęć rozumnego namysłu nad wartościami i ważkimi problemami życia publicznego w oparciu o najnowsze monograficzne opracowania wiodących Autorów. Wybór problematyki wykładów dyktują zatem przede wszystkim nowe książki, które stawiają nowe pytania lub też w sposób oryginalny i świeży odpowiadają na pytania dobrze znane. Celem cyklu jest ukazanie szerokiego spektrum aktualnie prezentowanych postaw i perspektyw badawczych. Przy zachowaniu zdrowego dystansu wobec bieżącej polityki i publicystyki, wykłady mają za zadanie inspirować polityczną refleksję nad prawem w szerszym kontekście zagadnień filozoficznych, społecznych i kulturowych. Jak dotąd, w ramach cyklu zorganizowałem następujące wykłady:

27 kwietnia 2021, Prof. Marek Piechowiak (Uniwersytet SWPS). Wokół książki „Plato’s Conception of Justice and the Question of Human Dignity” (Second Edition, Revised and Extended, Peter Lang 2021).

11 maja 2021, Dr Visa AJ Kurki (Universty of Helsinki). “A Theory of Legal Personhood”: The Central Themes.

01 czerwca 2021, Prof. Adam Wielomski (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Wokół książki „Państwo narodowe i jego wrogowie” (M. Ziętek-Wielomska, A. Wielomski, Fundacja Pro Vita Bona 2020).

08 czerwca 2021, Prof. Wojciech Ciszewski (Uniwersytet Jagielloński). Wokół książki „Zasada neutralności światopoglądowej państwa” (Księgarnia Akademicka 2019).

22 maja 2022. Prof. Brian Tamanaha (Washington University in St. Luis). Legal Pluralism Across History and Today.

E. Członkostwo w Komitecie naukowym konferencji

Członkostwo w Komitecie naukowym konferencji oraz współorganizacja konferencji „Perspektywy rozwoju przedsiębiorczości i zarządzania w gospodarce cyfrowej”, Filia UŁ w Tomaszowie Maz., wrzesień 2017

F. Członkostwo w organizacjach naukowych

Od 2019 – European Consortium for Political Research z siedzibą w Londynie, członkostwo w Standing Group for Kantian Political Thought.

2019, 2022 – członkostwo w Midwest Political Science Assotiation z siedzibą w Bloomington, Indiana.

Od 2020 – członkostwo w Radzie Fundacji Wspierania Badań Nad Staropolską Myślą Polityczno-Prawną Im. Andrzeja Maksymiliana Fredry z siedzibą w Łodzi.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

A. Nagroda Rektora UŁ

15 grudnia 2022 otrzymałem Nagrodę Rektora UŁ za istotny wkład w ewaluację jakości działalności naukowej w Uniwersytecie Łódzkim w latach 2017-2021, finansowanej z programu „Inicjatywa Doskonałości -Uczelnia Badawcza”. Nagroda przyznawana była pracownikom naukowym UŁ, którzy w latach 2017-2021 nie tylko kierowali projektem uwzględnionym w procesie ewaluacji oraz wypełnili przypisaną lub większą liczbę slotów publikacyjnych w Systemie Ewaluacji Dorobku Naukowego, lecz także osiągnęli sumaryczną liczbę punktów równą lub większą od wartości referencyjnej dla kategorii naukowej A w danej dyscyplinie.

B. Wysoka jakość dydaktyki w percepcji studentów

Warto także podkreślić, iż moje zajęcia uzyskują wysokie (anonimowe) oceny od studentów w USOS:

2016/2017 – 4,81

2017/2018 – 4,93

2018/2019 – 4,89

2019/2020 – urlop naukowy

2020/2021 – 4,86

2021/2022 – 4,84

Przykładowy pozytywny komentarz studenta z systemu USOS: „Prowadzący stara się "wydobywać" ze studentów ich wiedzę, skłania ich do podejmowania wysiłku intelektualnego. Co ważne, nie wymusza od nikogo odpowiedzi, a mimo to studenci wykazują na tych zajęciach wysoką aktywność. Prowadzący stwarza warunki sprzyjające dyskusji.” (2021/2022).

Od 2020 – członkostwo w Radzie Fundacji Wspierania Badań Nad Staropolską Myślą Polityczno-Prawną Im. Andrzeja Maksymiliana Fredry z siedzibą w Łodzi.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

A. Nagroda Rektora UŁ

15 grudnia 2022 otrzymałem Nagrodę Rektora UŁ za istotny wkład w ewaluację jakości działalności naukowej w Uniwersytecie Łódzkim w latach 2017-2021, finansowanej z programu „Inicjatywa Doskonałości -Uczelnia Badawcza”. Nagroda przyznawana była pracownikom naukowym UŁ, którzy w latach 2017-2021 nie tylko kierowali projektem uwzględnionym w procesie ewaluacji oraz wypełnili przypisaną lub większą liczbę slotów publikacyjnych w Systemie Ewaluacji Dorobku Naukowego, lecz także osiągnęli sumaryczną liczbę punktów równą lub większą od wartości referencyjnej dla kategorii naukowej A w danej dyscyplinie.

B. Wysoka jakość dydaktyki w percepcji studentów

Warto także podkreślić, iż moje zajęcia uzyskują wysokie (anonimowe) oceny od studentów w USOS:

2016/2017 – 4,81

2017/2018 – 4,93

2018/2019 – 4,89

2019/2020 – urlop naukowy

2020/2021 – 4,86

2021/2022 – 4,84

Przykładowy pozytywny komentarz studenta z systemu USOS: „Prowadzący stara się "wydobywać" ze studentów ich wiedzę, skłania ich do podejmowania wysiłku intelektualnego. Co ważne, nie wymusza od nikogo odpowiedzi, a mimo to studenci wykazują na tych zajęciach wysoką aktywność. Prowadzący stwarza warunki sprzyjające dyskusji.” (2021/2022).

Michał Rypniewski
podpis wnioskodawcy